

Móricz Pál:
A MADARAK BARÁTJA

Odakint a Hortobágyon élt egy bölcs, mégis gyermeklelkű férfi, Dely Máttyás állatorvos, aki pusztai emberektől, állatoktól kerülgetett tanyaházában nem tűrte meg a lőfegyvert. Hadilábon állott a vadászokkal, még az országosan ösmert vendégszeretetét és barátságát is megvonta a kegyetlenebbektől.

Ezt a ritka nagyeszű és akaraterős férfilelket bizonyára a gyöngék, az elhagyatottak iránt érzett legbensőbb vonzalmak vitték a sokaktól sokáig lekicsinyelt pályájára, az állatorvosi pályára is. Élt parasztjai között, mint testvér testvérei között, odaadva nekik mind, amiye csak volt, élt a közjóért dolgozgatva, fáradozva s szenvedve...

A hajdú puszták és községek népe meg is becsülte doktor Delyt. Más neve nem is volt, mint „Dely apánk”. A csodálatos dolgok iránt érzékeny és hálás parasztok adták Delyre „a madarak barátja” elnevezést is. A csegei öreg gyógyszerésznek télen beszélgették el a faluba beszorult pásztorok:

– Bizony, Dely Máttyás uramat a vadmadarak is szeretik, kint a pusztán a kocsijával úgy járkál a tűzoksereg között, mint a tanyai gazda a pulykái között...

Kint a pusztán a bíbic a leglármasabb madár. Ha ember tűnik föl a szemhatáron, a gyanakvó madár mindjárt a legéktelenebbül sikong és jajveszékel. A hortobágyi pásztorok tanúsága szerint Delyhez ezek a bíbicek is ragaszkodtak. Bátran mehetett a fészkhöz, se nem sivalkodtak, se föl nem repültek. Még a pacsirta is tovább ült a tojásán vagy bizalommal melengette gyenge fiacskáit a Dely szeme előtt. Ha pedig ragadozó madarak üldözték az apró szárnyasokat, amikor Dely a pusztán kocsikázott, a pacsirták és egyéb apró szárnyas madarak a vállára, kalapjára, ölébe szállottak. Csipogva, pihegve, úgy kérték az oltalmát. Oltalmazójukban nem is csalódtak soha. Dely zsebbeli üvegben mindig hordott magával boros vizet. A fáradt madárkakat a tenyerébe töltött boros vízzel itatgatta. A szárnyas apró madarak magokat kipihenve üdén, vidáman repültek tovább.

*

A csegei gyógyszerészek oly sok különös dolgot hallottak már Dely Máttyás és a madarak csodás barátsága felől, hogy legalább a tűzokon ki akarták tapasztalni ezt a nagy barátságot és vonzalmat. Kardos Géza csegei patikus orvos vadászczimborájával kigyalogolt a Hortobágyra. Dely Máttyás örvendezett a vendégeknek, csupán a vadászpuskák látására ráncolta össze homlokát. Mindjárt bele is vágott a prédikációba:

– Fiúk, tudom én azt, hogy a teremtő a madarakat az emberek élelmére is teremtette, de tudjátok meg ti is, hogy én meg minden madár elpusztításának ellensége vagyok. Azért, ha szerettek, a bíbicet, meg a többi rovarpusztító madarat meg ne lőjétek, különben vége közünk minden barátságunknak. A lakásomba soha be nem teszitek a lábatokat...

A két vadász oldalba lökte egymást is kezet is adtak a híres hortobágyi orvosnak.

– Jól van, jól, Matyi barátunk. Íme, kezet adunk rá, hogy nem csak a hortobágyi pusztán, de máshol sem bántjuk a pártfogoltjaidat. Egyetlen tolla szálát sem érintjük a madaraidnak, hanem ígérd meg te is, hogy teljesíted a mi mostani kérésünket.

Dely Máttyás, ahogy mindig szokta, kezét végighúzta homlokán, kis ideig tartó gondolkodás után kibökte:

– Teljesítem. Adjátok elő!

– Látod, kedves öregem, mi gyalog jöttünk ki Csegéről – mondották a furfangos vadászok –, hát add ide a kis kocsidat a lovaddal, hadd nézzünk széjjel a pusztán! No meg, ha lehet, hogy ne fáradtunk légyen hiába, tűzokot is szeretnénk lőni...

Az öreg nagyot sóhajtott:

– Megígértem. Szavamat tartom. De előre bánom, hogy vaktában lekötöttem magamat. Azok a szerencsétlenek ösmerik a fogatomat s bevárnak benneteket; így talán vége lesz a velük való barátságomnak is?

Mindamellettf befogatott az öregúr, hanem a küszöbről még annyit mondott:

– Ne legyen szerencsétetek! – azután szomorodottan befordult a lakásába.

A csegei vadászok alig két kilométernyire már rátaláltak az aranysárga napkeleti madarak táborára. Volt ötvenfőnyi vagy talán még több tűzok is a gyönyörű falkában. A hortobágyi orvos ismerős fogatját közelre bevárták. Azonban egyszerre csak alig húszlépésnyi távolságról szédületes zúgással fölrebent, szárnyra kapott, nekiiramodott a lomha csapat. Nosza, a két vadász is jó puskájával a szárnyra kelt tömegbe duplázott:

– Most csak lesz tűzokpecsenye, – magokban mind a ketten föllekeseđtek. Elmorajlott a puffanás, eloszlott a puszkaporfüst, hát nem hogy lelőtt tűzokot, még tűzoktollat se láttak a pázsiton...

A vadászok kimeredt szemmel bámultak a messzeségben elmosódó tűzokfalka után. Csodálkozva néztek egymásra. Az orvos szólalt meg elébb. Elnevette magát:

– Cimborám, ez már nincsen másként, mint hogy beteljesedett a madarak barátjának a kívánsága.

A fölsült vadászok meghunyászkodva kocsiztak a hortobágyi orvos lakhoz. Dely Mátyás a ház előtt várta őket:

– No, fiúk, hol a tűzok?

– Tűzok az nincsen! Még tollat sem hoztunk –, felelte a csegei emberorvos bosszúsan.

– Pedig hiszen szörnyűmód durrogtattatok – az öregúr nevette a vadászokat –, no de gyertek be, készen az ebéd. A jó ebédnél tréfásan faggatta a vadászokat Dely:

– Bevárták-e a tűzokok, hogy közéjük jusson a fogatom?

– Dehogly is – mondotta a csegei patikus –, alig húsz lépésről oly veszekedettül repültek föl, mintha már közibük lövöldöztünk volna...

– Hála istennek – a hortobágyi állatorvos elkomolyodottan folytatta –, meglátták a veszendők, hogy nem én ülök a kocsin s így legalább megmarad köztünk a jó barátság. Szegényekre szerencse, hogy nem csalódtak és továbbra is bízhatnak egy emberben, aki szereti őket. Mert, hogy a pásztorokat szeretik, a pásztorok iránt bizalommal viseltetnek, az természetes. Hiszen ezek a jó pusztai lakostársaik még csak a botjukat sem hajintják közéjük, hanem boldogok, hogy kerülnek olyan madarak, amelyekkel megoszthatják a magányt és együtt túrik, szenvedik az idő viszontagságait.